

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง กระบวนการเรียนรู้คณิตพื้นฐานอีสานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาด อำเภอ บรบือ จังหวัด มหาสารคาม เป็นการวิจัยแบบ ผสานวิธี (Mixed Methodology) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้คณิตพื้นฐานอีสานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาด ศึกษาผลการเรียนรู้คณิตพื้นฐานอีสานพิณ แคน และกลองยาว ตามกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาด และศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนรู้คณิตพื้นฐานอีสานพิณ แคน และกลองยาวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาด โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน 5 หมู่บ้าน รวม 5 คน ผู้อาวุโสที่มีความรู้เกี่ยวกับคณิตพื้นฐานอีสานในชุมชน หมู่บ้านละ 2 คน รวม 10 คน ปราชญ์ชาวบ้าน คือบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับคณิตพื้นฐานอีสานเป็นอย่างดี โดยเป็นผู้ที่เคยปฏิบัติหรือนำความรู้เกี่ยวกับคณิตพื้นฐานอีสานมาใช้เป็นประจำ โดยได้รับคัดเลือกจากการสนทนากลุ่ม จำนวน 3 คน ครูโรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาดที่สอนสาระคณิต จำนวน 3 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 19 คน ระยะเวลาในการวิจัยคือ ภาคเรียนที่ 2 ตั้งแต่เปิดเทอมที่ 2 เดือน พฤศจิกายน 2554 ถึง เดือนมีนาคม 2555 ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 กระบวนการเรียนรู้คณิตพื้นฐานอีสาน พิณ แคน และกลองยาว จากปราชญ์ชาวบ้านของชุมชนบ้านโนนทองโนนสะอาด

ตอนที่ 2 ผลการเรียนรู้คณิตพื้นฐานอีสานพิณ แคน และกลองยาว ตามกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาด

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้คณิตพื้นฐานอีสานพิณ แคน และกลองยาวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 กระบวนการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน พิณ แคน และกลองยาว จาก ปราชญ์ชาวบ้านของชุมชนบ้านโนนทองโนนสะอาด

กระบวนการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 ผู้วิจัยสำรวจพื้นที่การวิจัย โดยศึกษาเรียนรู้สภาพของชุมชน และวิถีชีวิตของคนในชุมชนบ้านโนนทองโนนสะอาดทั้ง 5 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านโนนทองหมู่ที่ 9 บ้านโนนธรรม หมู่ที่ 17 บ้านโนนสะอาด หมู่ที่ 13 บ้านศาลา หมู่ที่ 8 และหมู่ที่ 20 ตำบลโนนแดง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ได้สนทนาและสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน 5 หมู่บ้าน ผู้อาวุโส ที่มีความรู้เกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้านอีสานในท้องถิ่น หมู่บ้านละ 2 คน รวม 10 คน ปราชญ์ชาวบ้าน คือ บุคคลที่มีอายุ ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป และเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานเป็นอย่างดี โดยเป็นผู้ที่เคยปฏิบัติหรือนำความรู้เกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้านอีสานในท้องถิ่นมาใช้อยู่เป็นประจำจำนวน 3 คน ครูในโรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาดจำนวน 3 คน ซึ่งเป็นผู้ที่สอนสาระศิลปะ (ดนตรี) ของโรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาด ผลการวิจัยพบว่า

1. ข้อมูลพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและหาข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับชุมชนบ้านโนนทองโนนสะอาด พบว่า ประชากรรวมในชุมชนบ้านโนนทองโนนสะอาด มีทั้งหมด 2,642 คน ชาย 1,318 คน หญิง 1,324 คน ในจำนวนประชากรในชุมชนบ้านโนนทองโนนสะอาด จะมีกลุ่มคนในช่วงอายุ 60 ปี ขึ้นไป จำนวน 262 คน เป็น ชาย 130 คน หญิง 132 คน

บ้านโนนทอง หมู่ที่ 9 ตำบลโนนแดง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ประชากร จำนวนครัวเรือน 141 ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้น 710 คน ชาย 342 คน หญิง 368 คน มีผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายอมร เทศสาย อายุ 53 ปี ผู้เฒ่าผู้แก่ที่อายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป ที่มีความรู้เกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้านอีสาน ในท้องถิ่นคือ นายบุญ ปานสาดี อายุ 60 ปี บ้านเลขที่ 92 บ้านโนนทอง

บ้านโนนธรรม หมู่ที่ 17 ตำบลโนนแดง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ประชากร จำนวนครัวเรือน 151 ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้น 706 คน ชาย 353 คน หญิง 353 คน

มีผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายหอม เวลาโสภา อายุ 57 ปี ผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่มีความรู้เกี่ยวกับคนตรีพื้นบ้านอีสาน ในท้องถิ่น คือ นายจิตร ปัดคำ อายุ 60 ปี บ้านโนนธรรม

บ้านโนนสะอาด หมู่ที่ 13 ตำบลโนนแดง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ประชากร จำนวนครัวเรือน 87 ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้น 329 คน ชาย 177 คน หญิง 152 คน มีผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายนิรวัฒน์ รัตนนท์ อายุ 53 ปี ผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป ที่มีความรู้เกี่ยวกับคนตรีพื้นบ้านอีสาน ในท้องถิ่นคือ นายสุพจน์ ทัดไท อายุ 60 ปี บ้านโนนสะอาด

บ้านศาลา หมู่ที่ 8 ตำบลโนนแดง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ประชากร จำนวนครัวเรือน 124 ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้น 483 คน ชาย 240 คน หญิง 243 คน มีผู้ใหญ่บ้านชื่อนายอุทัย ราชสีห์ อายุ 50 ปี ผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป ที่มีความรู้เกี่ยวกับคนตรีพื้นบ้านอีสานในท้องถิ่น คือ นายสุวรรณ วันดอนแดง อายุ 70 ปี บ้านศาลา

บ้านศาลา หมู่ที่ 20 ตำบลโนนแดง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ประชากร จำนวนครัวเรือน 136 ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้น 414 คน ชาย 206 คน หญิง 208 คน อาชีพ มีผู้ใหญ่บ้านชื่อนายบุญถม พรหมไชย อายุ 44 ปี ผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป ที่มีความรู้เกี่ยวกับคนตรีพื้นบ้านอีสานในท้องถิ่น คือ นายสุพจน์ ทัดไท อายุ 60 ปี บ้านศาลา

การดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ยังดำเนินชีวิตแบบเกื้อกูลอาศัยซึ่งกันและกัน ทุกคนครอบครัวยังเป็นเครือญาติที่ใกล้ชิดกัน ส่วนมากบรรพบุรุษก็จะเป็นคนในชุมชนบ้านโนนทองโนนสะอาดมาแต่กำเนิด ยังมีความศรัทธาและนับถือสถาบันหลัก คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งดูได้จากการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นพิธีกรรม กิจกรรมของความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจ ยังมีความเคารพนับถือบุคคลที่มีอายุมากในชุมชน และยังให้ความสำคัญกับการศึกษา ศรัทธาในตัวครูที่สอนอยู่ในโรงเรียน

2. การศึกษาบริบทของชุมชนบ้านโนนทองโนนสะอาด

ผู้วิจัยสำรวจพื้นที่ของชุมชนบ้านโนนทองโนนสะอาด ศึกษาวิถีชีวิตของคนในชุมชน โดยการสนทนาและสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ใหญ่บ้าน 5 หมู่บ้าน รวม 5 คน ผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่มีความรู้เกี่ยวกับคนตรีพื้นบ้านอีสานในท้องถิ่น โดยใช้สถานที่ คือ ห้องประชุมบ้านโนนทองโนนสะอาด ในวันที่ 10 พฤศจิกายน 2554 ซึ่งผลการสำรวจพื้นที่ของชุมชน การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ พบว่า

2.1 สภาพทั่วไปของชุมชนบ้านโนนทองโนนสะอาด พื้นที่ส่วนมากเป็นพื้นที่ราบ พื้นที่ราบบางส่วนที่บ้านโนนทองจะมีพื้นที่ติดกับหนองสามหมื่นซึ่งอยู่ทางทิศ

ตะวันออกเฉียงใต้ของหมู่บ้าน บ้านโนนธรรมจะมีพื้นที่ติดกับหนองสาธารณะซึ่งอยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้าน บ้านโนนสะอาดและบ้านศาลาจะติดกับคลองส่งน้ำสาธารณะ หนองสาธารณะเหล่านี้จะเป็นแหล่งเก็บน้ำไว้ใช้ในการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ เช่น ถั่ว มะเขือ ข้าวโพด พืชผักสวนครัวชนิดต่าง ๆ วัช กล้วย เป็นต้น แต่มีบางพื้นที่ของคนในชุมชนจะขุดบ่อ นำน้ำมาใช้ได้ตลอดปี บางครั้งก็นำน้ำจากบ่อในพื้นที่ตนเองมาปลูกข้าว ปลูกผักสวนครัว ปลูกไม้ผล ได้หลายชนิด

2.2 เศรษฐกิจของคนในชุมชนบ้านโนนทองโนนสะอาด มีรายได้เฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากคนส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำไร่ รายได้จะมาจากอาชีพหลักคือ การทำเกษตรกรรม บางครอบครัวจะมีอาชีพเพิ่มขึ้นมา คือ รายได้จากการทำงาน กสิกรรม คือการเลี้ยงสัตว์ การทำไร่มันสำปะหลัง

2.3 วิถีชีวิตคนในชุมชนยังใช้ชีวิตแบบชนบททั่วไป มีความผูกพันกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ การสร้างสรรค์งานดนตรี และในชุมชนยังมีภูมิปัญญาท้องถิ่นหลายอย่าง เช่น คณะกลองยาว หมอลำ หมอแคน พิณ

“หมู่บ้านของเรามีของดีเยอะมาก โดยเฉพาะคนในชุมชนเราจะมีความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งได้รับการสืบทอดมาจากพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย สมัยเก่าก่อน สถานที่ที่ที่น่าจะนำเด็กไปเรียนเพื่อจะรู้จักอนุรักษ์ บำรุงรักษาให้ดีขึ้น ก็มีหลายเรื่องที่ยากจะให้คนรุ่นหลังได้รู้จักของดีของชุมชนเรา” (พ่อโต รัตนธรรม, 2555 : สนทนากลุ่ม)

“ให้รักษานับธรรมเนียมและประเพณีอย่างนี้ต่อไป เพราะที่บ้านเรามีศิลปะทางการแสดงมากมาย ทั้งวงกลองยาว หมอลำ หมอสวด หมอสูตรขวัญ หมอแคน พิณ และกลองยาว เวลาติดต่อกันจะไปแสดงในงานต่าง ๆ จะสะดวกยิ่งขึ้น”(บุญ ป่านสาตี, 2555 : สนทนากลุ่ม)

“ให้อาจารย์สอนนักเรียนและลูกหลานจะได้สืบทอดดนตรีพื้นบ้านอีสานของเราซึ่งมีหลายอย่าง หลายชนิด เพื่อจะได้เป็นมรดกตกทอดไปยังลูกหลานต่อไป”(สุวรรณ วันคอนแดง, 2555 : สนทนากลุ่ม)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจึงสรุปได้ว่า ชุมชนบ้านโนนทองโนนสะอาด มีความหลากหลายของทรัพยากรทางปัญญา คือปราชญ์ชาวบ้าน ไม่ว่าจะเป็นพิณ แคน กลองยาว หมอลำ นอกจากนั้นคนในชุมชนยังดำเนินชีวิตที่เป็นวิถีชีวิตแบบชนบท ยังมีความเชื่อและการปฏิบัติกิจกรรมตามประเพณี และคนในชุมชนยังคงมีวิถีชีวิตที่ยังคงไว้ซึ่งความสมบูรณ์ใน

ด้านภูมิปัญญาชาวบ้านด้านต่าง ๆ เช่น พิณ แคน กลองยาว ที่ควรจะนำมาถ่ายทอดให้เยาวชน โดยนำมาจัดกระบวนการเรียนการสอนให้กับคนรุ่นลูกหลาน ซึ่งก็จะเป็นแนวทางในการ ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวและสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ได้จริง ตลอดทั้งจะเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่ดีของท้องถิ่นตนเองให้คงไว้สืบต่อไป

3. การจัดทำแหล่งเรียนรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานในชุมชนบ้านโนนทองโนน

สะอาด

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาบริบทของชุมชนบ้านโนนทองโนนสะอาด วิถีชีวิตของ คนในชุมชนโดยการสนทนาและสัมภาษณ์ พบว่า ชุมชนบ้านโนนทองโนนสะอาดมีภูมิ ปัญญาชาวบ้านที่เกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้านอีสาน เช่น พิณ แคน และกลองยาว จากบริบทของ ชุมชนบ้านโนนทองโนนสะอาดดังกล่าว ผู้วิจัยได้เปิดเวทีสนทนาและสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ใหญ่บ้าน 5 หมู่บ้าน รวม 5 คน และผู้อาวุโสที่มีความรู้เกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้านอีสานใน ท้องถิ่น หมู่บ้านละ 2 คน รวม 10 คน และปราชญ์ชาวบ้านซึ่งเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับดนตรี พื้นบ้านอีสานซึ่งได้รับการคัดเลือกโดยผ่านการเปิดเวทีสนทนา โดยใช้สถานที่ ห้องประชุม โรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาด ในวันที่ 10 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2554 ผลปรากฏ ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงแหล่งเรียนรู้จากการเปิดเวทีสนทนา

แหล่งเรียนรู้	ปราชญ์ชาวบ้าน	ชุดความรู้	การสืบทอด
พิณ	นายจิตร บัดคำ	ทักษะการดีดพิณ	ถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ
แคน	นายกลม ทัดไทย	ทักษะการเป่าแคน	บุรุษ
กลองยาว	นายบุญ ปานสาลี	ทักษะการตีกลองยาว	ถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ
			บุรุษ
			ถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ
			บุรุษ

จากการเปิดเวทีสนทนาและสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ใหญ่บ้าน 5 หมู่บ้าน รวม 5 คน และ ผู้อาวุโสที่มีความรู้เกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้านอีสานในท้องถิ่น หมู่บ้านละ 2 คน รวม 10 คน และ

ปราชญ์ชาวบ้านซึ่งเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้านอีสานจำนวน 3 คน โดยใช้สถานที่ห้องประชุมโรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาด ในวันที่ 10 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2554

“บ้านเรามีนักดนตรีอยู่หลายคนแต่ผู้เป็นปราชญ์ชาวบ้านที่เก่าแก่มืออยู่ดังนี้ หมอแคน พ่อใหญ่กลม ทัดไทย หมอพิณ พ่อใหญ่จิตร บัดคำ ส่วนมือกลองก็หลายคน ผู้ที่ให้ความรู้ได้ดีคงจะเป็น พ่อใหญ่บุญ ปานสาลี” (ผู้ใหญ่จิตร เทศสาย. 2554 สัมภาษณ์)

“กลองก็ดีเป็นหลายคนแต่ถ้าจะให้สอนหรือฝึกให้ลูก ๆ หลาน ๆ ก็คงจะเป็น พ่อใหญ่บุญ เพราะมีทีมกลองยาวเป็นของตนเองภายในหมู่บ้าน” (พ่อสุวรรณ วันดอนแดง. 2554 : สัมภาษณ์)

“ถ้าพูดเรื่องการตีพิณต้องยกให้ พ่อใหญ่จิตร เป็นผู้ดีให้ฟัง ถามว่ารุ่นลูก ๆ หลาน ๆ ตีดีเป็นไหม ก็ขอบอกว่าเป็น แต่ประสบการณ์และการให้ความรู้แก่ลูก ๆ หลาน ๆ ยังไม่เท่าพ่อใหญ่จิตร” (พ่อเข้ม สีอ่อน. 2554 : สัมภาษณ์)

4. การกำหนดศูนย์กระบวนการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

จากการนำบริบทของชุมชนบ้านโนนทองโนนสะอาดที่มีมากมายทางภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดทำแหล่งเรียนรู้ และนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาสนทนากลุ่ม (Focus Group) ร่วมกับผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้านอีสานในชุมชนและมีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน 5 หมู่บ้าน นายสมอง เวลาโสภา นายวิจิตร เทศสาย นายนิรวัฒน์ รัตนนท์ นายบุญถม พรหมไชย และนายอุทัย ราชสีห์ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล โดยใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่มในประเด็นต่างๆ ดังนี้

4.1 ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนบ้านโนนทองโนนสะอาดซึ่งมีหลายประเภทดังนี้ หมอสุตรขวัญ หมอแคน หมอคู่ หมอลำลอน กลองยาว หมอนวด หมอเป่าตาแดง หมอพิณ หมอน้ำมนต์ การจักสานทุกชนิด

4.2 ภูมิปัญญาที่ยังมีในท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้านเรื่องนั้น

ภูมิปัญญาในชุมชนบ้านโนนทองโนนสะอาด มีทั้งที่เกี่ยวข้องกับประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ และวิถีชีวิตของคนในชุมชนมากมาย ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านั้นจะมีปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ถ่ายทอด ได้แก่ การจักสาน หมอแคน หมอพิณ กลองยาว หมอลำกลอน ซึ่ง หมอยาพื้นบ้านหมอน้ำมนต์ หมอสุตรขวัญ หมอคู่ หมอนวดแผนไทย

4.3 ภูมิปัญญาและปราชญ์ชาวบ้านที่เกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้านอีสาน

- 4.3.1 นายจิตร บัดคำ อายุ 60 ปี อยู่บ้านโนนทอง มีความรู้เรื่อง พิณ
- 4.3.2 นายกลม ทัดไท อายุ 74 ปี อยู่บ้านโนนทอง มีความรู้เรื่อง แคน
- 4.3.3 นายบุญ ปานสาลี อายุ 60 ปี อยู่บ้านโนนธรรม มีความรู้เรื่อง กลอง

ยาว

4.4 วิธีใดที่จะอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาในเรื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานพบว่า ชุมชน โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการส่งเสริมให้คนรุ่นหลังโดยเฉพาะนักเรียนและครูลำโพงให้นักเรียนได้รับการถ่ายทอดโดยการเข้ามาเรียนกับปราชญ์ชาวบ้านในเรื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานเพื่อให้นักเรียนได้เห็นประโยชน์ของคนตรีพื้นบ้านอีสานและรักวัฒนธรรมของตนเองให้มากขึ้น

จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้านอีสานที่ถ่ายทอดโดยปราชญ์ชาวบ้านให้กับนักเรียนได้ คือ ภูมิปัญญาเรื่องพิณ ปราชญ์ชาวบ้าน ได้แก่ นายจิตร บัดคำ อายุ 60 ปี อยู่บ้านโนนทอง ภูมิปัญญาเรื่องแคน ปราชญ์ชาวบ้าน ได้แก่ นายกลม ทัดไท อายุ 74 ปี อยู่บ้านโนนทอง ภูมิปัญญาเรื่อง กลองยาว ได้แก่ นายบุญ ปานสาลี อายุ 60 ปี อยู่บ้านโนนธรรม

ผู้วิจัยได้นำปราชญ์ชาวบ้านในชุมชนมาสัมภาษณ์แบบเชิงลึกปราชญ์ชาวบ้านเรื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานในท้องถิ่น ที่ปราชญ์ชาวบ้านมีความรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานจริง และสามารถถ่ายทอดความรู้ได้ โดยการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน 3 คน คือ นายจิตร บัดคำ อายุ 60 ปี ภูมิลำเนาบ้านเลขที่ 98 บ้านโนนทอง ตำบลโนนแดง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม นายกลม ทัดไท อายุ 74 ปี ภูมิลำเนาบ้านเลขที่ 16 บ้านโนนทอง ตำบลโนนแดง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม นายบุญ ปานสาลี อายุ 60 ปี ภูมิลำเนาบ้านเลขที่ 92 บ้านโนนธรรม ตำบลโนนแดง อำเภอ บรบือ จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้สถานที่ในการสัมภาษณ์ คือ ที่บ้านของปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งมีประเด็นในการสัมภาษณ์ทั้งหมด 5 ประเด็น สรุปผลได้ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงชุดการเรียนรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานจากปราชญ์ชาวบ้าน

ชื่อ ปราชญ์ ชาวบ้าน	ชุดความรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน					
	ประเภท ของ ดนตรี พื้นบ้าน อีสาน	ประวัติการ ถ่ายทอด	สถานที่ ได้รับการ ถ่ายทอด	ประโยชน์	การ อนุรักษ์	การจัดการเรียน
นายจิตร ปัดคำ	พิน	ถ่ายทอดให้ ผู้สนใจการ คิดพิน วง กลองยาวใน ชุมชน โดยการ 1.สอนแบบ ตัวต่อตัว 2.ปฏิบัติให้ดู แล้วให้ฝึก ปฏิบัติตามจน เกิดความ ชำนาญ	จากบ้านผู้ อาวุโสที่มี ความรู้เกี่ยว กับพิน	ช่วยในการ บรรเลงเพื่อ ผ่อนคลาย ความเครียด จากการ ทำงาน ใช้ ในการ บรรเลงใน พิธีงาน ต่างๆ	- ถ่ายทอด ให้ ลูกหลาน รุ่น ต่อๆ ไป -รักษา ดนตรี พื้นบ้าน อีสานไว้ อย่า ทำลาย	ควรให้ชุมชนเข้า มามีส่วนร่วม ถ่ายทอดภูมิ ปัญญาเรื่องดนตรี พื้นบ้านอีสานให้ ลูกหลานหรือ เยาวชนที่เป็น นักเรียน ได้เรียนรู้ สิ่งที่นำไปใช้ ประโยชน์ได้จริง โดยทางโรงเรียน จะต้องให้การ สนับสนุนให้ นักเรียนเข้าไปรู้ เรื่องดนตรี พื้นบ้านอีสานจาก ปราชญ์ชาวบ้านที่ เชี่ยวชาญเรื่อง ดนตรีพื้นบ้าน อีสาน

ชื่อ ปราชญ์ ชาวบ้าน	ชุดความรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน					
	ประเภท ของ ดนตรี พื้นบ้าน อีสาน	ประวัติการ ถ่ายทอด	สถานที่ ได้รับ การ ถ่ายทอด	ประโยชน์	การ อนุรักษ์	การจัดการเรียน
นายก ลม ทัด ไท	แคน	ถ่ายทอด ให้ผู้สนใจ การเป่า แคนใน ชุมชนโดย สอนแบบ ตัวต่อตัว คือปฏิบัติ ให้ดู ฟัง แล้วให้ ผู้สนใจ ปฏิบัติตาม จนเกิด ความ คล่องแคล่ว และ ชำนาญ	จากบ้าน ผู้มี ความรู้ เกี่ยว กับแคน คือ ผู้อาวุโส	ช่วยใน การ บรรเลง เพื่อผ่อน คลาย ความเครี ยคจาก การ ทำงาน ใช้ ในการ บรรเลง ในพิธีงาน ต่างๆ	-ถ่ายทอด ให้ ผู้สนใจ และ ลูกหลาน รุ่น ต่อๆ ไป -รักษา ดนตรี พื้นบ้าน อีสานไว้ อย่า ทำลาย	ควรให้ชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วมถ่ายทอดภูมิ ปัญญาเรื่องดนตรี พื้นบ้านอีสานให้ ลูกหลานหรือเยาวชน ที่เป็นนักเรียน ได้ เรียนรู้สิ่งที่นำไปใช้ ประโยชน์ได้จริง โดย ทางโรงเรียนจะต้อง ให้การสนับสนุนให้ นักเรียนเข้าไปรู้เรื่อง ดนตรีพื้นบ้านอีสาน จากปราชญ์ชาวบ้านที่ เชี่ยวชาญเรื่องดนตรี พื้นบ้านอีสาน

ชื่อ ปราชญ์ ชาวบ้าน	ชุดความรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน					
	ประเภท ของ ดนตรี พื้นบ้าน อีสาน	ประวัติการ ถ่ายทอด	สถานที่ ได้รับ การ ถ่ายทอด	ประโยชน์	การ อนุรักษ์	การจัดการเรียน
นายบุญ ปาน สาลี	กลอง ยาว	ถ่ายทอด ให้ผู้สนใจ การตีกลอง เพื่อนำไป ประกอบ กับ วง กลองยาว ในชุมชน โดยการตี กลองให้ดู แล้วให้ ปฏิบัติตาม จนตีได้ ถูกต้อง ตาม ทำนอง	จากบ้าน ปู่ ตา และผู้ อาวุโสที่ มีความรู้ เกี่ยว กับการตี กลอง ยาว และ เรียนรู้ ด้วย ตนเอง	ช่วยใน การ บรรเลง เพื่อผ่อนคลาย ความเครี ยดจาก การ ทำงาน ใช้ ในการ บรรเลง ในพิธีงาน ต่างๆ	-ถ่ายทอด ให้กับผู้ที่ สนใจจะตี กลองยาว คณะ กลองยาว และ ลูกหลาน รุ่น ต่อไป -รักษา ดนตรี พื้นบ้าน อีสานไว้ อย่า ทำลาย	ควรให้ชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วมถ่ายทอดภูมิ ปัญญาเรื่องดนตรี พื้นบ้านอีสานให้ ลูกหลานหรือเยาวชน ที่เป็นนักเรียน ได้ เรียนรู้สิ่งที่นำไปใช้ ประโยชน์ได้จริง โดย ทางโรงเรียนจะต้อง ให้การสนับสนุนให้ นักเรียนเข้าไปรู้เรื่อง ดนตรีพื้นบ้านอีสาน จากปราชญ์ชาวบ้านที่ เชี่ยวชาญเรื่องดนตรี พื้นบ้านอีสาน

จากตารางที่ 8 พบว่า ประเภทของดนตรีพื้นบ้านอีสานในชุมชนบ้าน โนนทอง โนนสะอาดที่ปราชญ์ชาวบ้านมีความรู้ คือ พิณ แคน และกลองยาว ซึ่งช่วยในการบรรเลงเพื่อผ่อนคลายความเครียดจากการทำงาน ใช้ในการบรรเลงในพิธีงานต่าง ๆ ซึ่งได้รับการถ่ายทอดความรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานของปราชญ์ชาวบ้านจะรู้มาจากผู้อาวุโส อาจจะเป็นคุณตา คุณยาย คุณปู่ คุณย่า หรือจากประสบการณ์ที่เรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นเพื่อเป็นการอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านอีสานควรอนุรักษ์โดยรักษาดนตรีพื้นบ้านไม่ให้สูญหายไปโดยการถ่ายทอดให้กับลูกหลานสืบต่อไป และปราชญ์ชาวบ้านยังมีความเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมถ่ายทอดภูมิปัญญาเรื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานให้ลูกหลานหรือเยาวชนที่เป็นนักเรียน ได้เรียนรู้สิ่งที่น่าสนใจไปใช้ประโยชน์ได้จริง โดยทางโรงเรียนจะต้องให้การสนับสนุนให้นักเรียนเข้าไปรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานจากปราชญ์ชาวบ้านที่เชี่ยวชาญเรื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน

จากบริบทของชุมชนบ้าน โนนทอง โนนสะอาด ได้จัดทำศูนย์การเรียนรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานจากปราชญ์ชาวบ้านในชุมชน โดยการสนทนากับผู้ใหญ่บ้าน 5 หมู่บ้าน ผู้อาวุโส และสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ศิลปะชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมได้แก่ เรื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน พิณ แคน และกลองยาว และสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ศิลปะ คือ สาระที่ 2 ดนตรี มาตรฐาน ศ.2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มาตรฐาน ศ.2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล จึงได้ร่วมกันกำหนดเป็นศูนย์การเรียนรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน เป็น 3 ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้เรื่อง พิณ ศูนย์การเรียนรู้เรื่อง แคน และศูนย์การเรียนรู้เรื่อง กลองยาว โดยแต่ละศูนย์การเรียนรู้จะมีปราชญ์ชาวบ้านที่สามารถถ่ายทอดความรู้ในแต่ละเรื่อง และพร้อมที่จะให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ในการให้ความรู้และเป็นครูภูมิปัญญาแก่นักเรียน ในศูนย์การเรียนรู้ทั้ง 3 ศูนย์

“อยากจะทำให้มีการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน” (นายจิตร บัดคำ. 2554 : สัมภาษณ์)

“แคนเป็นดนตรีที่เป่ายากหากไม่สนใจจะไม่ประสบผล” (นายกลม ทัดไท. 2554 :

สัมภาษณ์)

“ตีกลองยาวนี้สนุกเพลิดเพลิน อยากให้เยาวชนรับมรดกนี้ต่อไป” (นายบุญ

ปานสาตี. 2554 : สัมภาษณ์)

5. กระบวนการเรียนรู้คนตรีพื้นบ้านอีสานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนบ้านโนนทองโนนสะอาด

จากบริบทของชุมชนบ้านโนนทองโนนสะอาด ที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นหลายประเภทจึงได้จัดศูนย์การเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาดเพื่อแสดงถึงความชัดเจนในแหล่งเรียนรู้ที่มีความมากมายทางภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำมาถ่ายทอดเป็นศูนย์การเรียนรู้ให้กับรุ่นลูกหลาน โดยได้กำหนดศูนย์การเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาดเป็น 3 ศูนย์ และผู้วิจัยได้นำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ โดยผ่านปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในแต่ละศูนย์การจัดกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละศูนย์พบว่า

5.1 ศูนย์การเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง พิณ

การเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ที่ 1 เรื่องพิณ โดยมีปราชญ์ชาวบ้านคือนายจิตร บัดคำ เป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ในศูนย์การเรียนรู้อยู่ที่อาคารเรียนมัธยมห้องมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้นำความรู้ไปวิเคราะห์ถึงความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ปรากฏผลดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 แสดงผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแหล่งเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้คนตรี
พื้นบ้านอีสาน พิน กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สารการ
เรียนรู้ศิลปะสาระที่ 2 คนตรี มาตรฐานที่ 2.1 และ 2.2

แหล่งเรียนรู้/ ชุดความรู้	ปราชญ์ ชาวบ้าน	ประโยชน์ของแหล่ง เรียนรู้	ความสอดคล้องกับหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
ศูนย์การ เรียนรู้/พิน	นายจิตร บัดคำ	เป็นสถานที่ศึกษา ปฏิบัติสำหรับผู้สนใจ ในการปฏิบัติทักษะ การคิดพิน	สารการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 2 คนตรี มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและ แสดงออกทางดนตรีอย่าง สร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าคนตรี ถ่ายทอดความรู้สู่ความคิดต่อ คนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจ ความสัมพันธ์ระหว่างคนตรี ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็น คุณค่าของคนตรีที่เป็นมรดกทาง วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิ ปัญญาไทยและสากล

จากตารางที่ 9 พบว่า ศูนย์การเรียนรู้เรื่อง พิน โดยปราชญ์ชาวบ้าน คือ นายจิตร
บัดคำ เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ เรื่อง พิน มีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในสารการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 2 มาตรฐานตัวชี้วัด ศ 2.1 และ ศ
2.2

ดังนั้นเพื่อความชัดเจนในแหล่งเรียนรู้ผู้วิจัยจึงได้จัดทำศูนย์การเรียนรู้เรื่องพินขึ้น
เพื่อเป็นกระบวนการเรียนรู้คนตรีพื้นบ้านอีสานโดยผ่านปราชญ์ชาวบ้าน คือ นายจิตร บัดคำ

กระบวนการเรียนรู้ดนตรีที่บ้านอีสาน พิณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 19 คน โดยการถ่ายทอดความรู้ผ่านปราชญ์ชาวบ้าน มีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นพบปะ พูดคุย ทำความเข้าใจเกี่ยวกับปราชญ์ชาวบ้าน อุปกรณ์ที่จะฝึกปฏิบัติ

2. ขั้นตอนฝึกปฏิบัติ โดยปราชญ์ชาวบ้านจะปฏิบัติให้ดู ปฏิบัติตัวต่อตัว และให้นักเรียนปฏิบัติตาม

3. ขั้นฝึกเพิ่มเติม โดยนักเรียนจะฝึกปฏิบัติเองหากสงสัยจะสอบถามปราชญ์ชาวบ้าน

4. ขั้นประเมินผล

5.2 ศูนย์การเรียนรู้ที่ 2 แคน

การเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง แคน โดยมีปราชญ์ชาวบ้านคือ นายกลม ทัดไท เป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ในศูนย์การเรียนรู้ที่อาคารเรียนมัธยมห้องดนตรี ซึ่งผู้วิจัยได้นำความรู้ไปวิเคราะห์ถึงความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ปรากฏผลดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แสดงผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแหล่งเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้
 คนตรีพื้นบ้านอีสาน แคน กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551
 สารการเรียนรู้ศิลปะสาระที่ 2 คนตรี มาตรฐานที่ 2.1 และ 2.2

แหล่งเรียนรู้/ ชุดความรู้	ปราชญ์ ชาวบ้าน	ประโยชน์ของแหล่ง เรียนรู้	ความสอดคล้องกับหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
ศูนย์การ เรียนรู้/แคน	นายกมล ทัดไท	ได้ฝึกปฏิบัติ การเป่า แคน เข้าใจวิธีการเป่า และสามารถนำไปใช้ ในกิจกรรมการบันเทิง ได้เพื่อผ่อนคลายความ ตึงเครียดหลังจาก ภาระงาน	สารการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 2 คนตรี มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและ แสดงออกทางดนตรีอย่าง สร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สู่ความคิดต่อ ดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจ ความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็น คุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทาง วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิ ปัญญาไทยและสากล

จากตารางที่ 10 พบว่า ศูนย์การเรียนรู้ เป็นฐานการเรียนรู้เรื่อง แคน โดยปราชญ์
 ชาวบ้าน คือ นายกมล ทัดไท เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ เรื่อง แคน มีความสอดคล้องกับหลักสูตร
 แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในสารการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 2
 มาตรฐานตัวชี้วัด ศ 2.1 และ ศ 2.2

ดังนั้นเพื่อความชัดเจนในแหล่งเรียนรู้ผู้วิจัยจึงได้จัดทำศูนย์การเรียนรู้เรื่องแคน
 ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้คนตรีพื้นบ้านอีสาน โดยผ่านปราชญ์ชาวบ้าน คือ นายกมล ทัดไท

กระบวนการเรียนรู้คนตรีพื้นบ้านอีสาน แคน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 19 คน โดยการถ่ายทอดความรู้ผ่านปราชญ์ชาวบ้าน มีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นพบปะ พูดคุย ทำความเข้าใจเกี่ยวกับปราชญ์ชาวบ้าน อุปกรณ์ที่จะฝึก

ปฏิบัติ

2. ขั้นตอนฝึกปฏิบัติโดยปราชญ์ชาวบ้านจะปฏิบัติให้ดู ปฏิบัติตัวต่อตัว

และให้นักเรียนปฏิบัติตาม

3. ขั้นฝึกเพิ่มเติมโดยนักเรียนจะฝึกปฏิบัติเองหากสงสัยจะสอบถาม

ปราชญ์ชาวบ้าน

4. ขั้นประเมินผล

5.3 ศูนย์การเรียนรู้ที่ 2 กลองยาว

การเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง กลองยาว โดยมีปราชญ์ชาวบ้าน คือ นายบุญ ปานสาลี เป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ในศูนย์การเรียนรู้ อยู่ที่อาคารเอนกประสงค์ และที่บ้านปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งผู้วิจัยได้นำความรู้ไปวิเคราะห์ถึงความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ปรากฏผลดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 แสดงผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแหล่งเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้
 คนตรีพื้นบ้านอีสาน กลองยาว กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 พ.ศ. 2551 สาระการเรียนรู้ศิลปะสาระที่ 2 คนตรี มาตรฐานที่ 2.1 และ 2.2

แหล่งเรียนรู้/ ชุดความรู้	ปราชญ์ ชาวบ้าน	ประโยชน์ของแหล่ง เรียนรู้	ความสอดคล้องกับหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
ศูนย์การ เรียนรู้/กลอง ยาว	นายบุญ ปาน สาลี	ใช้ฝึกปฏิบัติการตี กลองยาว เพื่อ ประกอบการเล่นเป็น คณะหรือเป็นทีม	สาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 2 คนตรี มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและ แสดงออกทางดนตรีอย่าง สร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สู่ความคิดต่อ ดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจ ความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็น คุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทาง วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิ ปัญญาไทยและสากล

จากตารางที่ 11 พบว่า ศูนย์การเรียนรู้ เป็นฐานการเรียนรู้เรื่องกลองยาว โดย
 ปราชญ์ชาวบ้าน คือ นายบุญ ปานสาลี เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ เรื่อง กลองยาว มีความสอดคล้อง
 กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระ
 ที่ 2 มาตรฐานตัวชี้วัด ศ 2.1 และ ศ 2.2

ดังนั้นเพื่อความชัดเจนในแหล่งเรียนรู้ผู้วิจัยจึงได้จัดทำศูนย์การเรียนรู้ในเรื่อง
 กลองยาวซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้คนตรีพื้นบ้านอีสาน โดยผ่านปราชญ์ชาวบ้าน คือ นายบุญ
 ปานสาลี

กระบวนการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน กลองยาว ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 19 คน โดยการถ่ายทอดความรู้ผ่านปราชญ์
ชาวบ้าน มีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นพบปะ เตรียม พுகุ่ย ทำความเข้าใจเกี่ยวกับปราชญ์ชาวบ้าน อุปกรณ์ที่
จะฝึกปฏิบัติ
2. ขั้นตอนการสอนและฝึกปฏิบัติโดยปราชญ์ชาวบ้านจะปฏิบัติให้ดู ปฏิบัติตัว
ต่อตัวและให้นักเรียนปฏิบัติตาม
3. ขั้นฝึกเพิ่มเติม ปฏิบัติโดยนักเรียนจะฝึกปฏิบัติเองหากสงสัยจะสอบถาม
ปราชญ์ชาวบ้าน
4. ขั้นประเมินผล

6. สังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

จากการที่ผู้วิจัยเข้าร่วมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนดนตรี
พื้นบ้านอีสานจากปราชญ์ชาวบ้านในแต่ละศูนย์การเรียนรู้ทั้ง 3 ศูนย์ คือ ศูนย์การเรียนรู้ที่ 1
เรื่อง พิณ ศูนย์การเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง แคน ศูนย์การเรียนรู้ที่ 3 เรื่องกลองยาว โดยผ่านปราชญ์
ชาวบ้านที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ในแต่ละศูนย์การเรียนรู้ พบว่า

6.1 ศูนย์การเรียนรู้ที่ 1 พิณ

ผู้วิจัยได้นำขั้นตอนการเรียนรู้ของนักเรียนที่ได้จากการสังเกตในศูนย์การ
เรียนรู้พิณ โดยผ่านปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้เรื่องพิณมาสังเคราะห์หา
ความสอดคล้องกับทักษะกระบวนการปฏิบัติของกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สาระการเรียนรู้ศิลปะ ผลปรากฏดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แสดงผลการสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ พิณ และกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551 สาระศิลปะ

กระบวนการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ พิณ	กระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สาระศิลปะ
<p>ปราชญ์ชาวบ้าน</p> <p>1.ชั้นพบปะ พูดคุย ทำความเข้าใจเกี่ยวกับปราชญ์ชาวบ้าน อุปกรณ์ที่จะฝึกปฏิบัติ</p> <p>2.ชั้นตอนฝึกปฏิบัติโดยปราชญ์ชาวบ้านจะปฏิบัติให้ดู ปฏิบัติตัวต่อตัวและให้นักเรียนปฏิบัติตาม</p> <p>3.ชั้นฝึกเพิ่มเติมโดยนักเรียนจะฝึกปฏิบัติเองหากสงสัยจะสอบถามปราชญ์ชาวบ้าน</p> <p>4.ชั้นประเมินผล</p>	<p>1. ชั้นเตรียม</p> <p>2. ชั้นดำเนินการ</p> <p>3. ชั้นสรุป</p> <p>4. ชั้นประเมินผล</p>

จากตารางที่ 12 ผลการสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในศูนย์การ เรียนรู้เรื่องพิณ โดยปราชญ์ชาวบ้านที่ถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้พิณทำให้เห็นความสอดคล้องกับทักษะกระบวนการเรียนรู้ศิลปะทั้ง 4 ขั้นตอน ตามกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 สาระศิลปะ คือ

1. ชั้นเตรียม
2. ชั้นดำเนินการ
3. ชั้นสรุป
4. ชั้นประเมินผล

6.2 ศูนย์การเรียนรู้ที่ 2 แคน

ผู้วิจัยได้นำขั้นตอนการเรียนรู้ของนักเรียนที่ได้จากการสังเกตในศูนย์การเรียนรู้แคน โดยผ่านปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้เรื่องแคนมาสังเคราะห์หาความสอดคล้องกับทักษะกระบวนการปฏิบัติของกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สาระการเรียนรู้ศิลปะ ผลปรากฏดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 แสดงผลการสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ แคน และ
กระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551 สาระศิลปะ

กระบวนการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ แคน	กระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สาระศิลปะ
<p>ปราชญ์ชาวบ้าน</p> <p>1.ชั้นพบปะ พูดคุย ทำความเข้าใจเกี่ยวกับ ปราชญ์ชาวบ้าน อุปกรณ์ที่จะฝึกปฏิบัติ</p> <p>2.ชั้นตอนฝึกปฏิบัติโดยปราชญ์ชาวบ้านจะ ปฏิบัติให้ดู ปฏิบัติตัวต่อตัวและให้นักเรียน ปฏิบัติตาม</p> <p>3.ชั้นฝึกเพิ่มเติมโดยนักเรียนจะฝึกปฏิบัติ เองหากสงสัยจะสอบถามปราชญ์ชาวบ้าน</p> <p>4.ชั้นประเมินผล</p>	<p>1. ชั้นเตรียม</p> <p>2. ชั้นดำเนินการ</p> <p>3. ชั้นสรุป</p> <p>4. ชั้นประเมินผล</p>

จากตารางที่ 13 ผลการสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 ในศูนย์การ เรียนรู้ เรื่อง แคน โดยปราชญ์ชาวบ้านที่ถ่ายทอดกระบวนการ
เรียนรู้ฝึก ทำให้เห็นความสอดคล้องกับทักษะกระบวนการเรียนรู้ศิลปะทั้ง 4 ขั้นตอน ตาม
กระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สาระศิลปะ คือ

1. ชั้นเตรียม
2. ชั้นดำเนินการ
3. ชั้นสรุป
4. ชั้นประเมินผล

6.3 ศูนย์การเรียนรู้ที่ 3 กลองยาว

ผู้วิจัยได้นำขั้นตอนการเรียนรู้ของนักเรียนที่ได้จากการสังเกตในศูนย์การ
เรียนรู้กลองยาวโดยผ่านปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้เรื่องกลองยาวมา
สังเคราะห์หาความสอดคล้องกับทักษะกระบวนการปฏิบัติของกระบวนการเรียนรู้ตาม
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สาระการเรียนรู้ศิลปะ ผลปรากฏดังตาราง
ที่ 14

ตารางที่ 14 แสดงผลการสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้กลองยาว และ
กระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551 สาระศิลปะ

กระบวนการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ กลองยาว	กระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาระดับพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สาระศิลปะ
<p>ปราชญ์ชาวบ้าน</p> <p>1.ขั้นพบปะเตรียม พุดคุย ทำความเข้าใจเกี่ยวกับปราชญ์ชาวบ้าน อุปกรณ์ที่จะฝึกปฏิบัติ</p> <p>2.ขั้นสอนและฝึกปฏิบัติโดยปราชญ์ชาวบ้านจะปฏิบัติให้ดู ปฏิบัติตัวต่อตัวและให้นักเรียนปฏิบัติตาม</p> <p>3.ขั้นฝึกเพิ่มเติมโดยนักเรียนจะฝึกปฏิบัติเอง หากสงสัยจะสอบถามปราชญ์ชาวบ้าน</p> <p>4.ขั้นประเมินผล</p>	<p>1. ขั้นเตรียม</p> <p>2. ขั้นดำเนินการ</p> <p>3. ขั้นสรุป</p> <p>4. ขั้นประเมินผล</p>

จากตารางที่ 14 ผลการสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในศูนย์การเรียนรู้เรื่องกลองยาวโดยปราชญ์ชาวบ้านที่ถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้กลองยาวทำให้เห็นความสอดคล้องกับทักษะกระบวนการเรียนรู้ศิลปะทั้ง 4 ขั้นตอนตามกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สาระศิลปะ คือ

1. ขั้นเตรียม
2. ขั้นดำเนินการ
3. ขั้นสรุป
4. ขั้นประเมินผล

ตอนที่ 2 การพัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้คนตรีที่บ้านอีสานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาด อำเภอบรบือ จังหวัด

มหาสารคาม

จากบริบทของชุมชนบ้าน โนนทองโนนสะอาดที่มีศูนย์การเรียนรู้ในเรื่องคนตรีที่บ้านอีสานทั้งหมด 3 ศูนย์ และผู้วิจัยได้นำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 19 คน เรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้แต่ละศูนย์โดยผ่านปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ถ่ายทอดทักษะกระบวนการเรียนรู้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละศูนย์มีความสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระการเรียนรู้ศิลปะ ทั้ง 4 ขั้นตอน ผู้วิจัยได้นำกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละศูนย์การเรียนรู้มาประเมินทักษะกระบวนการเรียนรู้คนตรีที่บ้านอีสาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า

1. พฤติกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้คนตรีที่บ้านอีสาน

ผู้วิจัยนำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 19 คน เรียนรู้ศูนย์การเรียนรู้ เรื่องกระบวนการเรียนรู้คนตรีที่บ้านอีสาน จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้ง 3 ศูนย์การเรียนรู้ โดยได้ประสานงานให้ปราชญ์ชาวบ้านในแต่ละศูนย์เป็นผู้ถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละศูนย์ ผู้วิจัยได้ร่วมสังเกตการจัดการเรียนรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน โดยสังเกตพฤติกรรมของปราชญ์ชาวบ้านในแต่ละศูนย์ที่ได้จัดกระบวนการเรียนรู้คนตรีที่บ้านอีสาน จากภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า

1.1 พฤติกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้คนตรีที่บ้านอีสานของภูมิปัญญาท้องถิ่น ศูนย์การเรียนรู้ที่ 1 พิน ปราชญ์ผู้ถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้คือ นายจิตร บัดคำ

1.1.1 ปราชญ์เฝ้าความสนใจของนักเรียน โดยใช้เรื่องเล่าการดำเนินชีวิตของคนในอดีต

1.1.2 กระตุ้นให้นักเรียน สังเกต โดยการสำรวจสิ่งที่จะเรียน

1.1.3 ให้นักเรียนสร้างคำถามหรือซักถามจากการอธิบายของตน

1.1.4 สาธิตการคิดพิณก่อนที่จะให้นักเรียนปฏิบัติ

1.1.5 สาธิตการกดขั้นพิณให้นักเรียนดูก่อนที่นักเรียนจะปฏิบัติ

1.1.6 ปราชญ์จะคอยแนะนำนักเรียนขณะที่นักเรียนปฏิบัติจริง

1.1.7 ปราชญ์ตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนสรุปผลการเรียนรู้

1.1.8 ปราชญ์สนทนาถึงผลที่ได้จากการลงมือปฏิบัติร่วมกับนักเรียน

1.1.9 ปรากฏให้นักเรียนนำเสนอผลงานและข้อสรุปจากกระบวนการเรียนรู้

1.2 พฤติกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้คนตรีที่บ้านอีสานของภูมิปัญญา

ท้องถิ่น ศูนย์การเรียนรู้ที่ 2 แคน ปรากฏที่ถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ คือ นายกลม หัก ไท

1.2.1 ปรากฏรู้ความสนใจของนักเรียนโดยใช้เรื่องเล่าการดำเนินชีวิตของ
คนในอดีต

1.2.2 กระตุ้นให้นักเรียน สังเกต โดยการสำรวจสิ่งที่จะเรียน

1.2.3 ให้นักเรียนสร้างคำถามหรือซักถามจากการอธิบายของตน

1.2.4 สาธิตการเป่าแคนก่อนที่จะให้นักเรียนปฏิบัติ

1.2.5 สาธิตการใช้นิ้วนับเสียงให้นักเรียนดูก่อนที่นักเรียนจะปฏิบัติ

1.2.6 อธิบายพร้อมสาธิตขั้นตอนการเป่าแคน นิ้วรูแคน ก่อนที่นักเรียนจะ

ปฏิบัติจริง

1.2.7 ปรากฏจะคอยแนะนำนักเรียนขณะที่นักเรียนปฏิบัติจริง

1.2.8 ปรากฏตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนสรุปผลการเรียนรู้

1.2.9 ปรากฏให้นักเรียนนำเสนอผลงานและข้อสรุปจากกระบวนการเรียนรู้

1.2.10 ปรากฏให้นักเรียนสะท้อนความรู้สึกรู้สึกจากการเรียนจากปรากฏ

1.3 พฤติกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้คนตรีที่บ้านอีสานของภูมิปัญญา

ท้องถิ่น ศูนย์การเรียนรู้ที่ 3 กลองยาว ปรากฏที่ถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ คือ นายบุญ

ปานสาตี

1.3.1 ปรากฏรู้ความสนใจของนักเรียนโดยใช้เรื่องเล่าการดำเนินชีวิตของ
คนในอดีต

1.3.2 กระตุ้นให้นักเรียน สังเกต โดยการสำรวจสิ่งที่จะเรียน

1.3.3 ให้นักเรียนสร้างคำถามหรือซักถามจากการอธิบายของตน

1.3.4 สาธิตการตีกลองก่อนที่จะให้นักเรียนปฏิบัติ

1.3.5 อธิบายพร้อมสาธิตขั้นตอนการตีกลอง ก่อนที่นักเรียนจะปฏิบัติจริง

1.3.6 ปรากฏจะคอยสนทนาถึงผลที่ได้จากการลงมือปฏิบัติจริงร่วมกับ

นักเรียน

1.3.7 ปรากฏให้นักเรียนสะท้อนความรู้สึกรู้สึกจากการเรียนจากปรากฏ

สรุปได้ว่า พฤติกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้คนตรีที่บ้านของภูมิปัญญา

ท้องถิ่น จะจัดกิจกรรม โดย ให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยการสังเกต เล่าเรื่องให้เกิดคำถามต่อยอด

สาธิต และให้นักเรียนค้นหาคำตอบโดยการค้นคว้าหาความรู้เอง โดยการปฏิบัติจริง ถ้าการปฏิบัติมีปัญหาจะให้นักเรียนหาวิธีการแก้ตัวด้วยตนเอง และกระบวนการกลุ่ม ประเมินความรู้ของนักเรียนจากการปฏิบัติของนักเรียน

2. พฤติกรรมการเรียนรู้คนตรีพื้นบ้านอีสานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

โรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

ผู้วิจัยนำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 19 คน เรียนรู้ศูนย์การเรียนรู้ เรื่อง กระบวนการเรียนรู้คนตรีพื้นบ้านอีสาน จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้ง 3 ศูนย์การเรียนรู้ โดยมี ปราชญ์ชาวบ้านในแต่ละศูนย์เป็นผู้ถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละศูนย์ ผู้วิจัยได้ร่วมสังเกตการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน โดยสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละศูนย์ ที่ได้จัดกระบวนการเรียนรู้คนตรีพื้นบ้านอีสาน จากภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า

2.1 ศูนย์การเรียนรู้ที่ 1 พิลิน ปราชญ์ที่ถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้คือ นายจิตร บัดคำ พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ดังนี้

2.1.1 นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น โดยการตั้งคำถามอยู่ตลอดเวลาเมื่อได้รับฟังเรื่องเล่าของคนในอดีต

2.1.2 นักเรียนได้วางแผนอย่างมีขั้นตอนก่อนลงมือปฏิบัติ

2.1.3 นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติขั้นตอนการคิดพิน

2.1.4 ทุกขั้นตอนนักเรียนจะมีการบันทึกข้อมูลที่ได้เรียนรู้

2.1.5 นักเรียนได้สอบถามปราชญ์ชาวบ้านเพื่อความถูกต้องในการปฏิบัติ

2.1.6 นักเรียนร่วมกันประเมินผลงาน และมีคำถามใหม่เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาต่อ

2.2 ศูนย์การเรียนรู้ที่ 2 แคน ปราชญ์ชาวบ้านที่ถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ คือ นายกลม ทัดไท พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ดังนี้

2.2.1 นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น โดยการตั้งคำถามอยู่ตลอดเวลา เมื่อได้ฟังเรื่องเล่าในอดีต

2.2.2 นักเรียนได้วางแผนอย่างมีขั้นตอนก่อนลงมือปฏิบัติ

2.2.3 นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติการเป่าแคน เมื่อมีปัญหา นักเรียนจะร่วมแก้ปัญหา และสอบถามปราชญ์ชาวบ้าน

2.2.4 ขั้นตอนการเรียนรู้ต่าง ๆ นักเรียนจะจดบันทึกเป็นข้อมูลไว้

2.2.5 นักเรียนได้ตรวจสอบข้อมูล โดยการถามปราชญ์ชาวบ้านเพื่อความถูกต้องของข้อมูล

2.2.6 นักเรียนนำเสนอการเป่าแคน

2.2.7 นักเรียนร่วมกันประเมินผลงานและมีการสร้างคำถามใหม่เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาต่อ

2.3 ศูนย์การเรียนรู้ที่ 3 กลองยาว ปราชญ์ชาวบ้านที่ถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้คือ นายบุญ ปานสาตี พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ดังนี้

2.3.1 นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น โดยการตั้งคำถามอยู่ตลอดเวลา เมื่อได้ฟังเรื่องเล่าในอดีต

2.3.2 นักเรียนได้วางแผนอย่างดีมีขั้นตอนก่อนลงมือปฏิบัติ

2.3.3 นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติการเป่าแคน เมื่อมีปัญหา นักเรียนจะร่วมแก้ปัญหา และสอบถามปราชญ์ชาวบ้าน

2.3.4 ขั้นตอนการเรียนรู้ต่าง ๆ นักเรียนจะจดบันทึกเป็นข้อมูลไว้

2.3.5 นักเรียนได้ตรวจสอบข้อมูล โดยการถามปราชญ์ชาวบ้านเพื่อความถูกต้องของข้อมูล

2.3.6 นักเรียนนำเสนอการเป่าแคน

2.3.7 นักเรียนร่วมกันประเมินผลงานและมีการสร้างคำถามใหม่เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาต่อ

สรุปว่า ทักษะกระบวนการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน ที่ต้องการพัฒนาคือ ทักษะกระบวนการการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระการเรียนรู้ศิลปะ ทั้ง 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นเตรียม
2. ขั้นดำเนินการ
3. ขั้นสรุป
4. ขั้นประเมินผล

3. กิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสานจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผู้วิจัยนำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 19 คน เรียนตามศูนย์การเรียนรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานทั้ง 3 ศูนย์ โดยมีปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ใน

แต่ละศูนย์การเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ร่วมสังเกตกิจกรรมของนักเรียนที่เรียนรู้ในแต่ละศูนย์การเรียนรู้ พบว่า

1. ศูนย์การเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง พินิจ กิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ผ่านปราชญ์ชาวบ้าน มีดังนี้

- 1.1 มีการซักถามเพื่อแลกเปลี่ยนคำถาม คำตอบระหว่างปราชญ์ชาวบ้านกับนักเรียนในเรื่องของพินิจ
- 1.2 การสังเกตลักษณะของพินิจ ทั้งรูปร่าง ลักษณะ ส่วนประกอบ
- 1.3 การคิดพินิจ
- 1.4 นักเรียนฝึกทักษะการคิดพินิจ โดยปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ถ่ายทอดทักษะการคิดพินิจให้แก่นักเรียน
- 1.5 สรุปผลการเรียนรู้โดยการจดบันทึกลงในสมุด
- 1.6 สะท้อนความรู้สึกในการได้เรียนรู้จากศูนย์การเรียนรู้
- 1.7 ประเมินผลงานของตนเองและให้เพื่อน ๆ ประเมินผลงาน ร่วมกันตั้งคำถามใหม่เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องใหม่ต่อไป

2. ศูนย์การเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง แคน กิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยผ่านการถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ผ่านปราชญ์ชาวบ้าน มีดังนี้

- 2.1 มีการซักถามเพื่อแลกเปลี่ยนคำถาม คำตอบระหว่างปราชญ์ชาวบ้านกับนักเรียนในเรื่องของแคน
- 2.2 การสังเกตลักษณะของพินิจ ทั้งรูปร่าง ลักษณะ ส่วนประกอบ
- 2.3 การเป่าแคน
- 2.4 นักเรียนฝึกทักษะการเป่าแคน โดยปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ถ่ายทอดทักษะการเป่าแคนให้แก่นักเรียน
- 2.5 สรุปผลการเรียนรู้โดยการจดบันทึกลงในสมุด
- 2.6 สะท้อนความรู้สึกในการได้เรียนรู้จากศูนย์การเรียนรู้
- 2.7 ประเมินผลงานของตนเองและให้เพื่อน ๆ ประเมินผลงาน ร่วมกันตั้งคำถามใหม่เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องใหม่ต่อไป

3. ศูนย์การเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง กลตองยาว กิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยผ่านการถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ผ่านปราชญ์ชาวบ้าน มีดังนี้

3.1 มีการซักถามเพื่อแลกเปลี่ยนคำถาม คำตอบระหว่างปราชญ์ชาวบ้านกับนักเรียนในเรื่องของกลองยาว

3.2 การสังเกตลักษณะของกลองยาว ทั้งรูปร่าง ลักษณะ ส่วนประกอบ

3.3 การตีกลองยาว

3.4 นักเรียนฝึกทักษะการตีกลองยาว โดยปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ถ่ายทอดทักษะการตีกลองยาวให้แก่นักเรียน

3.5 สรุปผลการเรียนรู้โดยการจดบันทึกลงในสมุด

3.6 สะท้อนความรู้สึกในการได้เรียนรู้จากศูนย์การเรียนรู้

3.7 ประเมินผลงานของตนเองและให้เพื่อน ๆ ประเมินผลงาน ร่วมกันตั้งคำถามใหม่เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องใหม่ต่อไป

สรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสานจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 19 คน ที่เรียนตามศูนย์การเรียนรู้ทั้ง 3 ศูนย์ โดยผ่านปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ นักเรียนเรียนรู้โดยได้ร่วมกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ สังเกต ตั้งคำถาม ปฏิบัติ เลือกอุปกรณ์ บันทึกข้อมูล และสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ สร้างคำถามใหม่เพื่อการสำรวจตรวจสอบต่อไป

4. ผลการพัฒนา

จากการนำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 19 คน เรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสานจากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยผ่านปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นผู้ถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ ทั้ง 3 ศูนย์การเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ทำการประเมินการปฏิบัติดนตรีพื้นบ้านอีสาน พิณ แคน และกลองยาว หลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 19 คน ในแต่ละศูนย์การเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินการปฏิบัติดนตรีพื้นบ้านอีสาน พิณ แคน และกลองยาวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโนนทอง โนนสะอาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งแบบประเมิน ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความสอดคล้องพฤติกรรมกรมการมีทักษะกระบวนการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสานกับนิยามประเด็นหลัก ความถูกต้องในการใช้ภาษา จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ผลการประเมินการปฏิบัติดนตรีพื้นบ้านอีสาน พิณ แคน และกลองยาว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโนนทอง โนนสะอาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ผลปรากฏดังตาราง

ตารางที่ 15 แสดงผลการประเมินการปฏิบัติดนตรีพื้นบ้านอีสาน พิณ ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาด อำเภอบรบือ จังหวัด
มหาสารคาม หลังเรียน ศูนย์การเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง พิณ

ประเด็นการตรวจสอบพฤติกรรมด้านทักษะ กระบวนการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1.ความตั้งใจ สนใจ ในการปฏิบัติ กิจกรรม	4.26	18.09	มาก
2.กล้าแสดงออก	4.47	18.99	มาก
3.ชื่นชม ยินดี สนุกสนาน	4.56	19.35	มากที่สุด
4.การร่วมแสดงความคิดเห็น	4.18	17.71	มาก
$\sum x$	17.47	74.14	
\bar{x}	4.37	18.54	มาก
$\bar{x} \%$	87.40		

จากตารางที่ 15 การประเมินการปฏิบัติดนตรีพื้นบ้านอีสาน พิณ หลังการเรียนรู้นักเรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติดนตรีพื้นบ้านอีสาน พิณ พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ นักเรียนส่วนมากมีทักษะการปฏิบัติดนตรีพื้นบ้านอีสาน พิณ ในระดับ มาก โดยมีค่า $\bar{X} = 4.18 - 4.56$ ค่า SD = 17.71 - 19.35 และเมื่อพิจารณาเป็นรายรวม นักเรียนส่วนมากมีทักษะปฏิบัติดนตรีพื้นบ้านอีสาน พิณ ในระดับ มาก โดยมีค่า $\bar{X} = 4.37$ ค่า SD = 18.54 โดยมีร้อยละ $\bar{X} = 87.20$ แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ตั้งใจและมีทักษะในการปฏิบัติดนตรีพื้นบ้านอีสาน พิณด้วยความสนใจ มีความรับผิดชอบ เข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติ รู้จักเก็บรักษาอุปกรณ์

ตารางที่ 16 แสดงผลการประเมินการปฏิบัติดนตรีพื้นบ้านอีสาน แคน ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาด อำเภอบรบือ จังหวัด
มหาสารคาม หลังเรียน ศูนย์การเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง แคน

ประเด็นการตรวจสอบพฤติกรรมด้านทักษะกระบวนการ เรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1.ความตั้งใจ สนใจ ในการปฏิบัติ กิจกรรม	4.39	18.61	มาก
2.กล้าแสดงออก	4.21	17.86	มาก
3.ชื่นชม ยินดี สนุกสนาน	4.77	20.25	มากที่สุด
4.การร่วมแสดงความคิดเห็น	4.05	17.19	มาก
$\sum x$	17.42	73.91	
\bar{x}	4.36	18.48	มาก
$\bar{x} \%$	87.20		

จากตารางที่ 16 การประเมินการปฏิบัติดนตรีพื้นบ้านอีสาน แคน หลังการเรียนรู้อัน
เมื่อนักเรียน ได้เรียนรู้และปฏิบัติดนตรีพื้นบ้านอีสาน แคน พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ
นักเรียนส่วนมากมีทักษะการปฏิบัติดนตรีพื้นบ้านอีสาน แคน ในระดับ มาก โดยมีค่า
 $\bar{X} = 4.05 - 4.77$ ค่า SD = 17.19 - 20.25 และเมื่อพิจารณาเป็นรายรวม นักเรียนส่วนมากมี
ทักษะปฏิบัติดนตรีพื้นบ้านอีสาน แคน ในระดับ มาก โดยมีค่า $\bar{x} = 4.36$ ค่า SD = 18.48 โดยมี
ค่าเฉลี่ยร้อยละ = 87.20 แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโนนทอง
โนนสะอาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ตั้งใจและมีทักษะในการปฏิบัติดนตรีพื้นบ้าน
อีสานแคนด้วยความสนใจ มีความรับผิดชอบ เข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติ รู้จักเก็บรักษาอุปกรณ์

ตารางที่ 17 แสดงผลการประเมินการปฏิบัติดนตรีที่บ้านอีสาน กลองยาว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม หลังเรียน ศูนย์การเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง กลองยาว

ประเด็นการตรวจสอบพฤติกรรมด้านทักษะกระบวนการเรียนรู้ดนตรีที่บ้านอีสาน	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1.ความตั้งใจ สนใจ ในการปฏิบัติกิจกรรม	4.43	25.20	มาก
2.กล้าแสดงออก	4.14	17.57	มาก
3.ชื่นชม ยินดี สนุกสนาน	4.42	18.77	มาก
4.การร่วมแสดงความคิดเห็น	3.95	16.75	มาก
$\sum X$	16.94	78.11	
\bar{X}	4.24	19.53	มาก
$\bar{X} \%$	84.80		

จากตารางที่ 17 การประเมินการปฏิบัติดนตรีที่บ้านอีสาน กลองยาว หลังการเรียนรู้อันเมื่อนักเรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติดนตรีที่บ้านอีสาน กลองยาว พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อนักเรียนส่วนมากมีทักษะการปฏิบัติดนตรีที่บ้านอีสาน กลองยาว ในระดับ ปานกลางมาก โดยมีค่า $\bar{X} = 3.95 - 4.43$ ค่า $SD = 16.75 - 25.20$ และเมื่อพิจารณาเป็นรายรวม นักเรียนส่วนมากมีทักษะปฏิบัติดนตรีที่บ้านอีสาน กลองยาว ในระดับ มาก โดยมีค่า $\bar{X} = 4.24$ ค่า $SD = 19.53$ โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ = 84.80 แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ตั้งใจและมีทักษะในการปฏิบัติดนตรีที่บ้านอีสานแค้นด้วยความสนใจ มีความรับผิดชอบ เข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติ รู้จักเก็บรักษาอุปกรณ์

ผลการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ดนตรีที่บ้านอีสาน หลังจากที่นักเรียนเรียน ศูนย์การเรียนรู้ทั้ง 3 ศูนย์ โดยมีปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ถ่ายทอด ทำให้นักเรียนพัฒนาทักษะด้านกระบวนการเรียนรู้ดนตรีที่บ้านตามที่ต้องการพัฒนา คือ ความตั้งใจ สนใจ ในการปฏิบัติกิจกรรม กล้าแสดงออก ชื่นชม ยินดี สนุกสนาน การร่วมแสดงความคิดเห็น มากขึ้น นอกจากการพัฒนาด้านทักษะกระบวนการเรียนรู้ดนตรีที่บ้านอีสานแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรม

การเรียนรู้ของนักเรียนที่ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงคุณค่าของกระบวนการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน จากภูมิปัญญาท้องถิ่นคือ นักมีความศรัทธาเชื่อถือต่อปราชญ์ชาวบ้านมากขึ้นเห็นคุณค่าของชุดความรู้ที่มีในชุมชนตนเองเกิดความอยากรู้อยากเห็น มีความกระตือรือร้น เรียนด้วยความสนุกสนาน กล้าแสดงออกเพราะมีความคุ้นเคยกับปราชญ์ชาวบ้าน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีการร่วมมือกันทำงานกลุ่มเป็นอย่างดี ยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงได้จัดเวทีสนทนา เสนอผลที่ได้จากการวิจัยให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านทั้ง 5 หมู่บ้าน ผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีความรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานจำนวน 10 คน ปราชญ์ชาวบ้านในเรื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน จำนวน 3 คน ครูผู้สอนสาระการเรียนรู้ดนตรี จำนวน 3 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 19 คน โดยเปิดการสนทนาและการจัดนิทรรศการผลงานเพื่อเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัยให้กับชุมชนรับทราบ ว่าสิ่งที่ผู้วิจัยได้เขียนมีความถูกต้องหรือไม่ อย่างไร เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จัดทำ ข้อมูล ผลปรากฏว่า ในเวทีสนทนาไม่มีข้อขัดแย้งในข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ผู้วิจัยจึงสรุปว่ากระบวนการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาด ตำบลโนนแดง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม จากปราชญ์ชาวบ้านที่เหมาะสมกับโรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาด มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาบริบทของชุมชนบ้านโนนทองโนนสะอาด ทำให้ทราบถึงสภาพของพื้นที่ในชุมชนบ้านโนนทองโนนสะอาดว่ามีความหลากหลายทางชีวภาพและโดยเฉพาะความหลากหลายทางภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน
2. จัดทำศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งในแต่ละศูนย์การเรียนรู้ จะมีปราชญ์ชาวบ้านที่ทรงคุณค่าควรส่งเสริมและอนุรักษ์ให้กับคนรุ่นหลังได้สืบสานสิ่งที่ดีต่อไป
3. การกำหนดศูนย์การเรียนรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน พิณ แคน และกลองยาว ในชุมชนบ้านโนนทองโนนสะอาดทำให้เห็นความโดดเด่นของแหล่งเรียนรู้ ที่มีปราชญ์ชาวบ้านเรื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานที่สามารถถ่ายทอดความรู้และทักษะโดยผ่านปราชญ์ชาวบ้าน และสามารถทำให้เกิดศูนย์การเรียนรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานในชุมชนบ้านโนนทองโนนสะอาด 3 ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้เรื่อง พิณ ศูนย์การเรียนรู้เรื่อง แคน ศูนย์การเรียนรู้เรื่องกลองยาว
4. นักเรียนเรียนศูนย์การเรียนรู้เรื่อง ดนตรีพื้นบ้านอีสาน ทั้ง 3 ศูนย์การเรียนรู้ โดยปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาด้านทักษะกระบวนการ

เรียนรู้ดนตรีพื้นบ้าน ตามทักษะที่ต้องการ ทั้ง 4 ทักษะมากขึ้น คือ ความตั้งใจ สนใจในการปฏิบัติกิจกรรม กล้าแสดงออก ชื่นชมยินดี สนุกสนาน การร่วมแสดงความคิดเห็น

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน พิณ แคน และกลองยาว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

ผู้วิจัยได้ประเมินความพึงพอใจกระบวนการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านกระบวนการปฏิบัติ และด้านเจตคติ สรุปผลดังตาราง

ตารางที่ 18 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนเรื่องกระบวนการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

ข้อที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานมากขึ้น	3.89	16.53	มาก
2	ดนตรีพื้นบ้านอีสาน พิณ แคน และกลองยาว เหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน	3.89	16.53	มาก
3	นักเรียนนำความรู้ที่ได้มาสรุปเป็นแนวคิดทางการเรียนของตนเองได้	3.68	15.63	มาก
4	นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้และการปฏิบัติมากขึ้น	4.00	16.97	มาก
5	นักเรียนสามารถนำเสนอองค์ความรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน พิณ แคน และกลองยาว ได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน	3.37	14.29	ปานกลาง
6	นักเรียนสามารถเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นได้	3.68	15.63	มาก
7	นักเรียนแก้ปัญหาการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้าน พิณ แคน และกลองยาว ด้วยวิธีการที่หลากหลายนอกเหนือจากครูสอนได้	3.74	15.85	มาก

ข้อที่	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
8	นักเรียนสร้างวิธีการเรียนรู้และการปฏิบัติจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นของตนเองได้	3.05	12.95	ปานกลาง
9	นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้และการปฏิบัติมากขึ้น	4.05	17.19	มาก
10	นักเรียนใช้เวลาว่างในการฝึกปฏิบัติมากขึ้น	3.74	15.85	มาก
11	การจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยเพิ่มทักษะในการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน	3.63	15.41	มาก
12	นักเรียนปฏิบัติดนตรีที่บ้านพิณ แคน และกลองยาว แล้วทำให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.74	15.85	มาก
13	นักเรียนมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนมากขึ้น	3.84	16.30	มาก
14	นักเรียนสนใจในการเรียนดนตรีที่บ้านอีสานมากขึ้น	3.89	16.53	มาก
15	นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนสาระการเรียนรู้ดนตรีมากขึ้น	3.95	16.75	มาก
โดยรวม		3.74	15.88	มาก

จากตารางที่ 18 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโนนทองโนนสะอาด ตำบลโนนแดง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม มีความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอีสาน พิณ แคน และกลองยาว โดยรวมอยู่ในระดับ มาก และพิจารณาเป็นรายข้อมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก 13 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1, ข้อ 2, ข้อ 3, ข้อ 4, ข้อ 6, ข้อ 7, ข้อ 9, ข้อ 10, ข้อ 11, ข้อ 12, ข้อ 13, ข้อ 14, ข้อ 15, และข้อ 5, ข้อ 8 มีความพอใจอยู่ในระดับ ปานกลาง